

SISÄASIAINMINISTERIÖ

23.06.2010

Kotouttamislain uudistaminen

INRIKESMINISTERIET

Helsinki 23.6.2010

Sisäasianministeriölle

Naisasialiitto Unioni ry:n lausunto

Naisasialiitto Unioni ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa, että kotoutumisen edistämiseen liittyy monia merkittäviä kysymyksiä sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

Naisasialiitto Unioni haluaa kiinnittää huomiota erityisesti *maahanmuuttajanaisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja osallistumisen tukemiseen* kotoutumisen edistämistä koskevassa laissa.

Laissa tulisi selkeämmin huomioida, että myös maahanmuuttajanaisilla on oikeus osallistua aktiivisina kansalaisina suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Lakiin tulee sisällyttää läpäisyperiaatteella *perhevapaalla tai vastaavalla olevan kotouttamisuunnitelma* ja sen edellyttämät toimenpiteet pykälä pykälältä maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kotoutumisen edistämislain mukaan valtion tulee kannustaa maahanmuuttajia aktiivisuuteen, siksi *tulee pyytää lakiehdotuksesta lausuntoa kaikilta maahanmuuttajien järjestöiltä*.¹ Maahanmuuttajien omien järjestöjen tosiasiallinen rooli syrjäytymisen ehkäisemisessä, suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa sekä oman kulttuurin ylläpitämisessä ja äidinkielen oppimisessa tulee tunnustaa lainvalmistelussa ja heille tulee lähettää lausuntopyyntö jälkikäteen englanniksi käännettyyn lakiehdotusversioon ja heidän tulee voida kommentoida lakia omalla äidinkielellään tai vähintään englannin kielellä. Laki tulee myös kääntää sen voimaan astumisen jälkeen englanniksi ja suurimpien maahanmuuttajaryhmien kielelle.

¹ Ei-uskonnollisista maahanmuuttajajärjestöistä edustettuina on ainoastaan 3 maahanmuuttajajärjestöä 159:stä tahosta, joilta on pyydetty lausuntoa. Ne muodostavat vajaat 2% kaikista lausunnon antajista. Edustettuina ovat Suomen Somaliliitto, Suomen venäjänkielisten yhdistysten liitto, Suomen Viro-yhdistysten liitto. Uskonnollisia maahanmuuttajajärjestöistä mielipidettä on kysytty kahdelta islaminuskoa edustavalta järjestöltä (SINE; Resalat). Jos islaminuskonjärjestöt lasketaan maahanmuuttajajärjestöiksi, niiden osuus nousee 3 %:iin. Lausunto on pyydetty myös 4:ltä monikulttuurisuusyhdistykseltä (Monika-naiset, Monikulttuurisuusyhdistys Familia Club, Pirkanmaan monikultt. yhdistysten liitto - Heshu, WARI ry), jolloin maahanmuuttajajärjestöjen osuus kaikista lausunnon antajista on reilut 5 %. Tätä ei voi pitää kaksisuuntaisena kotoutumisena, monikulttuurisena vuoropuheluna eikä yhdenvertaisuuslainmukaisena hallintokäytäntönä. Mukana lausunnonantajissa on myös 2 pakolaisjärjestöä: Pakolaisneuvonta ry ja Suomen pakolaisapu, sekä Ihmisoikeusliitto ja Suomen Punainen Risti, mutta heidän toimintansa on pääosin syntyperäisten suomalaisten käsissä.

Yksityiskohtaiset kommentit:

1. luku: Yleiset säännökset

2 § Soveltamisala. Lakia tulee voida soveltaa kaikkiin niihin, jotka ovat kotouttamistoimenpiteiden tarpeessa, vaikka he olisivat Suomen kansalaisia, jotka saapuvat paluumuuttajina Suomeen.

3 § Määritelmät. Kotoutumisen kaksisuuntainen prosessi edellyttää, että kunnat kouluttavat henkilöstöä ja järjestävät kuntalaisille monikulttuurisuuskasvatusta ja mahdollisuuksia positiiviseen yhteistyöhön maahanmuuttajien kanssa.

5 § Tulkin ja kääntäjän käyttö. Maahanmuuttajilla tulisi olla oikeus tulkkipalveluihin myös kotouttamissuunnitelman muuttamis- ja keskeyttämisneuvotteluissa ja tilanteissa, joissa on kyse hänen oikeuksistaan saada yhteiskunnallista tukea.

2. luku: Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet

7§ 1. Kappaleen/Momentin jälkeen lisätään kappale/momentti:

Maahanmuuttajille annetaan tietoa naisten ja miesten tasa-arvoisista ja yhdenvertaisista oikeuksista ja velvollisuuksista suomalaisessa yhteiskunnassa sekä naisen yhtäläisestä osallistumisesta työelämään.

10 § Alkukartoituksen järjestäminen tulisi olla viranomaisten vastuulla, joiden tulisi informoida riittävän selkeästi maahanmuuttajaa sekä viranomaisten, yksityisen sektorin ja kansalaisjärjestöjen tarjoamista palveluista maahanmuuttajille ja uussuomalaisille. Erityisesti maahanmuuttajanaiset, jotka hoitavat lapsia kotona, jäävät helposti informaation ulkopuolelle eivätkä välttämättä tiedä oikeuksiaan alkukartoitukseen ja siten osaa edes pyytää sitä.

11 § *Perhevapaalla olevan kotoutumissuunnitelmassa* kiinnitetään erityistä huomiota kielikoulutukseen ja palvelujärjestelmään perehdyttämiseen. Naisille räätälöityjen kielikoulutusryhmien tarkoitus on tukea myöhempää osallistumista koulutukseen ja työelämään sekä lasten kasvattamista oman kulttuurin lisäksi myös suomalaiseen kulttuuriin. Perhevapaalla olevien kielikoulutusryhmien ohkeen on järjestettävä lastenhoito.

12 § Myös kotona lapsia hoitavalla maahanmuuttajanaisella on oltava oikeus kotoutumissuunnitelmaan, erityisesti kieliopintoihin ja opastukseen suomalaisesta palvelujärjestelmästä.

16 § Perheen kotouttamissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perheen kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin väliseen vuoropuheluun ja kulttuurien törmäysten sovitteluun myös eri sukupolvien välillä. Suomalaisen

kulttuurin sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten osallistumista työmarkkinoille pyritään tukemaan osana perheiden taloutta.

18 § Perhevapaalla olevien kotoutumissuunnitelmien toteutumista, keskeytymistä ja muuttamista tulee seurata samalla tavalla kuin työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautuvien kotoutumissuunnitelmia.

26 § Maahanmuuttajajärjestöt on otettava mukaan kotoutumistyöhön ja kuntien on järjestettävä yhdessä niiden kanssa kuntalaisille ja maahanmuuttajille mahdollisuuksia positiiviseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Kotoutumista tukee, että kunnat ottavat vastuun monikulttuurisen ilmapiirin luomisesta kuntaan.

3. luku: Kunnan kotouttamispolitiikka ja kotoutumisen edistäminen paikallistasolla

31 § Kunnan kotouttamisohjelman tulee sisältää suunnitelma perhevapaalla olevien maahanmuuttajien kotouttamisesta, heidän kielikoulutuksestaan, opastuksestaan palvelujärjestelmään sekä heidän koulutuksestaan ja työelämään siirtymisestä. Kuntien tulee tukea perhevapaalla olevien kotoutumistoimintaa, jossa huomioidaan lastenhoito ja myös ns. matalan kynnyksen paikkojen järjestämä kerho- ja naistoiminta.

36 § ELY-keskusten tulee edistää maahanmuuttajanaisten kotoutumista samalla tavalla kuin muidenkin työ- ja elinkeinotoimistojen toiminnan ulkopuolelle jäävien ryhmien kotoutumista. Sen on tuettava hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välistä vuoropuhelua myös tukemalla maahanmuuttajien omien järjestöjen toimintaa.

4. luku: Valtion kotouttamispolitiikka ja kotoutumista edistävät toimet

33 § Valtion kotouttamisohjelman tulee huomioida kulttuurinen dialogi ja hyvien etnisten suhteiden ylläpito sekä tunnustaa maahanmuuttajajärjestöjen rooli maahanmuuttajia koskevissa kysymyksissä. Maahanmuuttajien edustajien tulee olla maahanmuuttajien itsensä valitsemia valtiojohtoisissa tai julkisesti rahoitetuissa elimissä siten että molemmat sukupuolet ovat tasapuolisesti edustettuina.

5. luku Pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan osoittaminen

40 § ELY-keskukset valvovat kuntien kotouttamisohjelmia ja sitä, pystyvätkö kunnat tarjoamaan turvallisen ilmapiirin maahanmuuttajille elää, opiskella ja työllistyä. Erityistä huomioita kiinnitetään syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja kotona lapsia hoitavien naisten ja Suomeen avioituneiden asemaan ja mahdollisuuksiin kotoutua.

6. luku: Kustannusten korvaaminen

7. luku: Henkilörekisterit ja tietosuoja

8. luku: Osallisena Suomessa-kokeilu

Kokeilussa esitettyjen toimenpiteiden tulisi olla osa jo normaalia kotoutumista sekä yhdenvertaisuuslain mukaista asiakaslähtöistä toimintaa ja oikeutta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

Muuta

Lisäksi Naisasialiitto Unioni ry haluaa kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuttajien hyväksikäyttäminen työsuhteissa perustuu usein tiedon puutteeseen omista oikeuksista. Siksi kotouttamiseen tulee sisällyttää informaation jakaminen naisten ja miesten yhdenvertaisista oikeuksista yhteiskunnassa, suomalaisesta työsopimuslaista ja työntekijän oikeuksista sekä ammattiyhdistystoiminnasta.

Naisasialiitto Unioni ry:n puolesta

Johanna Pakkanen

vs. pääsihteeri